

Landbruk, jordvern og fjørfe

Tilgang på dyrka jord er essensielt for å sikre framtidig matproduksjon. De fleste er gjennom media godt kjent med at utbygging av veier, industri og boliger fører til nedbygging av dyrkajord. Mindre kjent er det at Landbruket selv står ca. 1/5 av den totale omdisponeringen av jordbruksarealer. Dette skjer ved at det etableres driftsbygninger, landbruksveier o.l. på dyrka jord. Dette fanges ikke opp på samme måte som andre tiltak som medfører omdisponering av jord, fordi nødvendige driftsbygninger og en del andre landbrukstiltak regnes for å være jordbruksproduksjon i jordlovens forstand. I jordloven § 9 står det "at dyrka jord ikke skal brukes til formål som ikke tar sikte på jordbruksproduksjon". Dette innebærer at myndighetene har et dårligere grunnlag når det gjelder å styre nye driftsbygninger bort fra dyrka jord.

Formålet med husdyrkonsesjonsloven er å legge til rette for spredning av produksjonen på flere enheter gjennom å regulere produksjonsomfanget hos den enkelte bonde. Dette er produksjoner med store stordriftsfordeler. Dersom vi vil vite hvordan strukturen hadde sett ut uten disse reguleringene kan vi ta en titt både på våre naboland (jf. bl.a. Agrianalyse rapport 4 2019) og mange andre vestlige land. Der finner vi anlegg med helt andre dimensjoner, og en sterk konsentrasjon av produksjonen. I en del år har vi sett en tendens til at det blir etablert stadig flere nye foretak med anlegg for fjørfeproduksjon på egne utskilte tomter i flere områder. Ofte skjer denne knoppskytinga i tilknytning til gårdsbruk som allerede har slik produksjon, og med det resultat at vi får en konsentrasjon av flere anlegg som ofte drives av familiemedlemmer eller andre med nære relasjoner seg imellom. En del av disse etableringene har også skjedd på dyrka jord. Det er et paradoks at disse utbyggingene fører til at vi både bygger ned dyrka jord samtidig som husdyrkonsesjonsloven utfordres. Statsforvalteren har ansvar for å følge opp husdyrkonsesjonsloven og bl.a. kontrollere at disse foretakene ikke samarbeider for tett og i strid med regelverket. Dagens utvikling fører likevel til at produksjonen konsentreres. Det gir økt omfang av kontrollarbeid og økt usikkerhet hos de enkelte produsenter. Summen av dette kan over tid føre til at regelverket blir krevende å håndheve. Noe som på sikt kan føre til at det stilles spørsmål ved hele ordningen. De færreste i landbruket har til nå ønsket seg tilstander som vi ser i mange andre vestlige land med industripreget produksjon strekt konsentrert på få eierhender. Spredning av produksjonen for å oppnå landbruk over hele landet er viktige målsettinger som styrker landbrukets rolle i distriktpolitikken vår.

En kan spørre seg om norsk landbruk er tjent med at disse målsettingene utfordres i økende grad, slik det skjer nå, og om det er behov for å utstyre myndighetene med sterkere virkemidler for å styre utviklinga i ønsket retning?